

QUART ACTE

ESCENA I

Una sala del castell d'Elsingor.

CLAUDI y GERTRUDIS

- CLAU. (A GERTRUDIS) Alguna causa tindran semblants congóxes y aqueixs profundes geméchs: digau-me quina és. Bé dech jo sabèr-la. ¿On és lo vostre fill?
- GER. ¡Ah, bon senyor méu, què no he vist aquesta nit!
- CLAU. ¿Què hi hà, Gertrudis? ¿Còm està Hamlet?
- GER. Furiós com la mar y lo vént con debaten entre sí disputant quin és més fort. En una de ses desenfrenades rauxes, sentint moure-s quelcom darrere lo tapiç, s'arrenca violentment la espasa, cridant: *un rat, un rat*; y en sa imaginaria fatlera, matà lo bon vell qui allà s'era escondit.
- CLAU. ¡Oh, acció malastruga! Altretant fóra estat de mi si m'hi hagués trobat. Aquexa desenfrenada oradura està tota prenys de menaces per vós metéxa, per mi, per tot-hom. ¡Ah! ¿Còm disculparèm una acció tan sangonosa? Me-n donaran la culpa a mi, qui, com a hom previsor, devía havèr fermat curt y allunyat del humanal tracte aqueix fóll macip. Emperò ab la amor que li

duya, no he sabut veure lo més conivent remey; tal com lo qui patint un mal lleig, que, per no divulgar-lo, déxa que aquell li prenga fins al moll de la vida... ¿Y ón és anat?

GER. A recollir lo còs que éll ha occis, acte del qual sa bogeria metéxa, semblant a un grà d'or entre los vils metalls d'una mina, amostra-s pura. Plora Hamlet per la seua féta.

CLAU. ¡Oh! Tan bell punt com lo sol besarà lo cim de les montanyes, faré embarcar Hamlet, y que se'n vaja. Quant a aqueix acte inich, nos caldrà justificar-lo y excusar-lo valènt-nos de tota nostra autoritat y enginy... Entretant, Gertrudis, vull convocar los nostres més esperts amichs per donar-los compte d'aquest imprevisat desastre y d'açò que tinch en cor de fer. Pot-ser per aquest camí la calumnia (los verinosos gits de la qual atenyen d'un cap al altre de la terra), errant per aquesta vegada lo colp, dexarà lo nostre nom ilès, y ferirà no-més l'ayre invulnerable. (Anant-se'n per una porta del costat.) ¡Ah!... està la meua ànima plena de torbació y esglay.

ESCENA II (1)

GERTRUDIS y HORACI: poch després OFELIA,
y més tart CLAUDI

HOR. Senyora, aquí defora hi hà Ofelia qui instantment vol veure-us, y de segur que desvarieja. Son estat vos donarà no poca pena.

(1) S'hi passen ací per alt un parell d'escenes, ón tracta Hamlet de distraure y excusar-se, davant lo Rey, de quant féu ab lo còs de Poloni, per cert ab algunes expressions no gayre propries del caràcter tràgich.

GER. ¿Y què pretén élla?

HOR. Parla molt de son pare; refereix com sént a dir que està lo món plè de doleñtería: sanglòta, s'apunyega lo pit, y dóna colps de peu en terra per qual-se-vol futesa. Profereix rahons dupto-ses que quasi ún no les pot enténdre; son llenguatge és deslligat, emperò, malgrat açò, fa caboriejar quants la escolten, los quals combinen y embasten a bell-ull les seues paraules, ajustant-les a llurs propis pensaments. Y com van acompanyades tals expressions d'ullades, gesticulacions y moviments de cap, arribaria ún verament a creure que hi pot havèr quelcom qui, jatsía vagarós, induheix a maliciosos interpretacions.

GER. Bò serà parlar-li, car podria semblar perilloses conjectures en los esperits mal intencionants. Feu la entrar. (Se'n va HORACI.) A la meua ànima malalta, qual-se-vol menudencia apar averany d'algun gros desastre. Propria és de la culpa semblant desconfiança. Tan plè de recels lo delinqüent se troba, que, per temor de perdre-s, ell-metéix se pert.

(Torna HORACI, acompanyant OFELIA. Aquesta, vestida de blanch, ab la cabellera estesa, y un llahut a la mà.)

OFEL. ¿On és la gentil magestat de Denamarca?

GER. ¿Còm estas, Ofelia?

OFEL. (Cantant.) (1) ¿Còm distingiria jo ton ben amat entremig d'altres? — Per son berret ab petxines, son bordó y ses sandalies (2).

(1) Aquesta cançó y les següents poden recitar-se ab acompanyament d'harpa o algun altre instrument de corda.

(2) D'aquest vestit de pelegrí solien servir-se devegades los enamorats.

GER. ¡Ah! dólça amiga méua, a què vé aquesta cançó?
OFEL. ¿Què dihèu? No,... un moment, si-us plau; escoltèu:

(Canta.) *Es mort y-ns ha dexat, senyora; és mort y-ns ha dexat: — per coxi un vert tapiç de mólssa, y als seus peus una llosa.*

¡Oh, oh! (Fent riallades.)

GER. Emperò, Ofelia...

OFEL. Escoltèu encare.

(Canta.) *Blanca com la neu de la montanya...*

(Entra CLAUDI.)

GER. ¡Ah, quanta dissort! Mirau, senyor, mirau.

OFEL. (Continuant son cant.) ... *gornida d'oloroses flors, qui, ruxades ab llàgrimes, baxaren a la tómba ab la pluja de veritable amor.*

CLAU. ¿Còm estau, gentil damisela?

OFEL. Bé, gracies a Déu... Diuen que la òliba éra abans filla d'un forner. ¡Déu méu! Sabèm què som avuy, emperò no què serà demà de nosaltres... Tingau Nostre-Senyor a taula.

CLAU. Parla per son pare.

OFEL. (Ab misteriosa temor.) Préch-vos que no-n digam res més; mas si algun colp vos pregunten què vol dir, respongau: (Canta.)

*De Sant-Valenti demà és la diada:
tot-hom s'és llevat al trencar de l'alba.*

*Jo, nina amorosa, daré una passada
a ta finestreta, per si m'ha de caure
la sort venturosa que tant cobejava.*

*Ja s' lléva l' galan, se vesteix de gala;
ja n'obre la porta de la seua cambra...*

Donzélla hi va entrar; n'isqué desflorada.

CLAU. ¡Agraciada Ofelia...!

OFEL. Mirau bé, com séns ninguna paraula malsonant, vaig a donar fi a la cançó. (Canta.)

— *¡Ay trista de mi, y quina passada!*

— *¿Quin fadrí menyspresa, ventura tan alta?*

— *Són ióts uns traydors, diu élla indignada.*

*Abans qu'en mans téues jo-m v'és rebregada,
d'esser marit méu vas dar-me paraula.*

— *Per lo sol jo-t jure, li respongué l'altre,
qu'axò haguéra fét, no venint tu a casa.*

CLAU. ¿Y és d'are que està axí...?

OFEL. Jo confie que tot anirà bé. No-més nos cal paciència... (Sanglotant.) Emperò no-m sé estar de plorar, pensant que-l dexarien allà demunt la terra gelada... Mon germà n'haurà esment, y axí-us agrahesch lo vostre bon consell... (Ab vigor y alegría.) ¡Vejam, la meua carroça! Adéusiau, senyores,... bona nit, afables senyores... bona nit, bona nit. (Se-n va, esclafint en riallades.)

CLAU. (A HORACI.) Seguiu-li los passes; vigila-la bé. Encarregau-vos-ne. (Se-n va HORACI.) ¡Oh! tot axò és lo verí d'una profunda pena: tot prové de la mort del seu pare. Y are faig-vos avinent, Gertrudis, que en venint los mals no vénen com a guaytes escampats, mas aplegats en estols. Lo pare d'Ofelia mort; la absença del vostre fill, qui ab sos violents rampélls és estat l'autor de son propri y just bandejament; lo poble somogut, bulliciós y enterbolit en sos pensaments y murmuracions per la mort de Poloni, lo sepeli secrét del qual és estat no poca imprudencia de nostra part; no-res-menys, la pobre Ofelia tras-tocada y fora de seny, séns lo qual no som sinó autòmates o simples bestioles; y, finalment, com a punt no menys greuós que tot axò, és vingut secrétament de França lo seu germà, qui, voltat d'esglay, s'escondeix entre boyres misterioses, no mancant males lléngues qui li xiulen a la orella ab pestilents xarraduríes tocant a la mort

de son pare. Ni en tals rahonaments, però me-
téix que manquen de fonament, no dexarem
d'ésser retréts de bóca en bóca. ¡Oh, ma esti-
mada Gertrudis! Tot axò, semblant a un enginy
homeyer qui-s despara, causa-m diverses morts
alhora.

(Brogit de veus defora, qui anirà crexent.)

- GER. ¡Déu meu! ¿Quina remor és aqueixa?
CLAU. ¡Hola! ¿On és la meua guarda?... Que defensen
les portes.
GER. ¡Ab quin escalf no lladren, seguint una falsa
pétja! ¡Oh, la havèu errada, traydors cans da-
neses!
CLAU. ¡Ja han romput les portes...! (Avalot defora.)

ESCENA III

CLAUDI, GERTRUDIS, LAERTES, SOLDATS y POBLE:
després OFELIA y HORACI

- LAER. (Espasa en mà, seguit de poble.) ¿On és aqueix Rey?
(Als qui-l seguexen.) Amichs, restau tots defora.
VEUS No, dexau-nos entrar.
LAER. Deman-vos que-m dexèu sol.
VEUS Bé està, anam-nos-en. (Se-n va lo poble.)
LAER. Senyors, mercès... Gordau les portes.— (A CLAU-
DI.) ¡Oh tu, malvat Rey, torna-m lo meu pare!
GER. Sosséga-t, benvolgut Laertes. (GERTRUDIS, al veure
lo menaçador gést de LAERTES, s'interposa entre aquest y son
marit, ab ayre suplicant y fent demostracions per apayregar-lo.)
LAER. Si hi hagués en mi una sola góta de sanch sos-
segada, tindria-m per fill bórt, infamaria de cor-
nut mon pare, y estamparia en mig del cast e

immaculat front de ma honésta mare la estigma
d'àvol fémbra.

- CLAU. Emperò, ¿quin és lo motiu, Laertes, de tan abri-
vada rebelió? — Dexau-lo continuar, Gertrudis;
no temau per ma persóna. Hi hà una força di-
vina qui defensa los reys; la trahició no pot,
còm voldria, atènyer fins a élls, y veu-se impo-
tent per executar los seus propòsits. — Digues-
me, Laertes, ¿per què estas axí enfurimat? —
Dexau-lo dir, Gertrudis. — Parla tu.
LAER. ¿On és lo meu pare?
CLAU. Es mort.
GER. Emperò no a mans d'éll. (Senyalant lo Rey.)
CLAU. (A GERTRUDIS.) Dexau-li preguntar tot quant
voldrà.
LAER. ¿Y còm fòu que-s morí? No-m vingau ab en-
ganys. ¡Vaja-se-n al infern la feheltat; lo més
negre dels diables se-n duga los solemnes jura-
ments; cayguen al més pregón avench la con-
sciencia y la pietat! Jo desafie la condemniació
eterna. Vinga què-s vulla, ja res no-m fan ni
aquest món ni l'altre. No-més basquege de pen-
dre la més plena venjança en favor del meu pare.
CLAU. ¿Y qui te-n podrà empatxar?
LAER. Jo-metéix, no tot lo món plegat; y en quant als
mijans de què m'he de valdre, jo sabré axí dre-
turerament dreçar-los, que ab poch esforç ani-
ran molt lluny.
CLAU. Amich Laertes, puix que desiges sabèr la veri-
tat sóbre la mort del teu benvolgut pare, ¿està
escrit per ventura en ta venjança que, arram-
blant-ho tot-d'úna, tingues d'atropellar ensémps
l'amich y l'enemich, lo gonyador y lo perdedor?
LAER. No-més los enemichs de mon pare.
CLAU. ¿Voldras, donchs, conéixer-los?
LAER. ¡Oh! Als seus veritables amichs jo-ls rebré axí

(fent-ne l'ayre) braces oberts, y, semblant al pelicà amorós qui sacrifica sa propia vida, los nodriré ab la meua sanch.

CLAU. ¡Molt bé! Are has parlat com a bon fill y noble cavaller. Que jo só innocent de la mort de ton pare, y que jo-n sént una greu pena, bé s'amos-trarà tañ clar al teu enteniment com la llum del jórn als teus ulls.

VEUS (Dedins.) Dexau-la entrar.

LAER. ¿Quína novitat...? ¿què és aqueixa cridoria?

(Entra OFELIA, ab una coróca de palla y flors boscanes al cap, y portant una faldada de diferents herbes y flors. Van darre-re séu HORACI, algunés dames y cavallers.)

LAER. ¡Oh, ardent furor, créma-m lo cervéll! ¡Llàgri-mes set colps salades, fonèu la sensibilitat y vir-tut dels meus ulls! Jure-t per lo cel que aqueixa follia téua serà pagada de sobres, fins que lo pès del castich faça tòrcer lo canastró de la ba-lança. ¡Oh, rosa de Maig, agraciada nina, amo-rósa germana, dólça Ofelial... ¡Oh, cels! ¿Es possible que l'enteniment d'una tendra donzélla sia axí frèvol com la vida d'un hom xaruch?... Molt sotil és la naturalesa en fèts d'amor, y en arribant aquesta al cap-demunt, la ànima bé-s desprèn d'alguna preciosa part de sí-metéxa, per fer-ne donació al objécte amat.

OFEL. (Cantant.)

*Dins una caxa portaren-lo, ab la cara destapada;
joh! non-nony, nony joh! non-nony; y demunt la
seua tómba pluguéren abundoses llàgrimes.*

¡Adéu, lo meu colomí!

LAER. Si en ton seny estiguésses y-m demanasses ven-jaça, tant com are no-m commouries.

OFEL. Devèu cantar allò de:

¡Sóta de tót, cridau a pleret, que és sóta de tót!

¡Oh, quant bé no hi escau ací la tornadal...
(Ab misteriosa temor.) Fóu lo bricó del majordom qui robà la filla del seu senyor.

LAER. Aquexes nineses diuen més, que no una rahó de pès.

OFEL. (A LAERTES) Ací hi hà romaní, qui és bò per la memoria; préch-vos, per amor de mi, que re-membrèu... Veus-ací trinitaries, qui són per los pensaments.

LAER. Una lliçó en mig de la follia: pensaments y re-corts, tot ben aplegat.

OFEL. (A CLAUDI.) Ací teniu fenoll y fumaria (1). (A GER-TRUDIS) Vet encare ruda (2) per vós, y també una poca per mi: bé la podèm nomenar *herba santa dels diumenges*. ¡Ah! emperò vós portarèu la vostra ruda ab alguna diferencia... Ací tinch una margaridoya... (3). (A HORACI) Prou voldria oferir-vos algunes violetes (4), emperó van mustigar-se tótes con se morí mon pare... Diuen que tingué una mort ben dólça. (Canta.)

Car lo joliu y suau Robí (5) és tota ma alegríia...

LAER. Idees tristes, torments, passions terribles, adhuc les horrors del infern, tót en sa bóca és avinent y atractivol.

OFEL. (Canta.)

¡Nos dexa, y no torna, ni tornarà més!

*Es morí, y ls qui-s moren se-n van ¡ay! molt
Son cap éra rós, sa barba de néu. [prést.*

(1) Emblemes de la llagotería, hipocrisia e ingratitude, tenint encare lo fenoll alguna relació ab la lascivia.

(2) Símbol de la tristesa y de la dolor, axicom de la racança o penedi-ment.

(3) Emblema de la falsedat.

(4) Emblema de la fehelat.

(5) Aquest Robí, diminutiu de Robert, éra un personatge imaginari en algunes cançons populars amoroses.

¡Nos dexa, y no torna, ni tornarà més!

Debades nosaltres suspiram per éll.

¡Repos en lo cel li dónga l' bon Déu!...

(Agenollant-se.) ¡Y a totes les ànimes cristianes! Déu axí ho faça. Ell sía ab vosaltres. (Se-n va a pleret, sanglotant, seguida d'HORACI, GERTRUDIS, dames y cavallers.)

LAER. ¿No vehèu axò, Déu meu?

CLAU. Laertes, és precis que jo dónga explicacions a ta dolor, o altrement me négues aquest dret. Tría entre los teus més prudents amichs los que tu vulles, y élls nos ohiran y judicaran entre tu y jo. Si per dreta vía o ja per mà altruy me trobaran compromès en la mort del teu pare, mon reyalme, ma coróna, la meua vida y quant me pertanya, tót t'ho abandonaré per satisfer-te. Si no hi hà culpa en mi, deuré comptar de nou ab ta obediencia, y abdós obrarèm d'acort ab ton sentiment per donar-hi condigne remey.

LAER. Sía com vós dihèu... Sa mort soptada, son obscur mortuori, sèns trofèus, armes ni escuts sobre lo cadavre, ni degudes honors, tot clama a una veu, dihent-me que dech sotsmetre-ho a una rigorosa informació.

CLAU. Axí deus fer ho, y ón se-vulla que hi serà la ofensa, allà cayga la terrible destral. Segueix-me.

(Se-n van)

ESCENA IV

Sala a casa d'Horaci.

HORACI, un SERVENT, y poch després dos MARINERS

HOR. ¿Qui són los qui-m volen parlar?

SER. Són gent de mar, senyor, qui, segóns diuen porten cartes per vós.

HOR. Fés-los entrar. (Se-n va lo SERVENT.) No sé pas de quina part del món puga ningú escriure-m com no fós lo príncep Hamlet.

(Entren dos MARINERS.)

MAR. I Déu vos quart, senyor.

HOR. Y a tu també.

MAR. I Bé ho farà, si axí li plau. Aquestes cartes són del embaxador qui anava cap a Anglaterra; vénen a vós endreçades, si-us dihèu Horaci, segóns nos han dit.

HOR. (Llig) «*Horaci: tan bell punt com hauras llegit aquestes ratlles, tramet aquests homens al Rey, car porten plechs per éll. Tot-just feya dos dies que navegavem, con va encalçar-nos un vaxèll corsari molt ben armat. Com éra lo nostre massa poch veler, fòu-nos forçat traure forces de flaqueza, anant al abordatge. Jo fuy lo primer de saltar dins lo vaxèll contrari, qui en aquell moment se desaferrà del nostre, y vaig trobar-me tot sol y presoner. Los pirates se són conduhits ab mi com a lladres de bon cor; ja sabien élls què-s feyen, pagant-los-ho jo molt bé. Fés que arriben a mans del Rey los plechs que li tramet,*

y tu vine-m a trobar ab tanta cuyta com si fugisses de la mort. Tinch de dir-te a la orella algunes paraules qui-t dexaran mut d'esglay; y encare seran massa lléus per la granor del cas. Aquexa bona gent l'acompanyarà fins a mi. Guillèm y Ricart van fent llur camí vers Anglaterra: tinch de recomptar-te mólt y mólt d'élls. Adéu. Lo teu cordial amich

HAMLET.»

(ALS MARINERS.) Veniu, jo-us introduhiré per que presentèu aquexes cartes; y donau-vos tota la préssa possible, ab la fi d'amenar-me tantost llà ón roman aquell de part del qual les havèu portades.

(Se-n van.)

ESCENA V

Sala del castell.

CLAUDI, LAERTES, y després un MISSATGER

CLAU. Séns dupte que la consciencia téua segellarà are mon descàrrech, y que m'otorgaras un lloch dins lo teu cor com a amich téu, en acabat d'havèr sentit, ab intel·ligent ohida, que aquell qui donà mort a ton pare atemptava a la vida méua.

LAER. Clarament se manifestá... Mas digau-me: ¿per què no obrareu en justicia contra aquests actes tan criminals y axí punibles, com irresistiblement vos hi devía empènyer vostra prudencia, vostra celsitut, la seguretat vostra, totes les consideracions plegades?

CLAU. ¡Oh! Per dues rahons, que, si bé-t semblaran

prou febles, són estades per mí molt poderoses. La una, és que la Reyna sa mare viu penjant gayré-bé de ses mirades; y en quant a mi (ja sia una virtut o una fatalitat), està aquella tan estretament lligada a ma vida y a la meua ànima, que, semblant al astre qui no-s pot moure sinó en sa propia òrbita, no sabria pas moure-m sens élla. La altra rahó per la qual no puch apelar a un judici públich, és la gran estimació que li porta lo poble, qui banyant totes les faltes del Príncep en sa afecció, tal com aquella font mudant lo fust en pédra, convertiria sos grillons en obgéctes de veneració. Axí, donchs, les meues sagetes, fabricades de massa frèvol fusta per un vént tan impetuós, tornarién al meu propri arch en compte d'atènyer lo fitó al qual jo les etgegas.

LAER. Emperò entretant, jo he perdut un noble pare y tinch una germana reduhida a una situació desesperada... Ma germana, la celsitut de la qual (si és que los seus llohables mèrits pogués-sen tornar al llur primer estat) s'alçaria demunt lo pinacle de tot aquest segle per les seues singulars perfeccions... Emperò ja vindrà lo témps de ma venjança.

CLAU. No deus per tal motiu trencar la teua son. Ni-t cregues que jo sia fét de tan fluxa e insensible materia, que-m déix acovardir per un perill, ni ho prenga per riure. Prompte sabras coses més grosses... Jo estimava ton pare, nosaltres nos volèm bé, y açò, segóns jo confie, te donarà a enténdre...

(Entra ún MISSATGER.)

MIS. ¿Què hi hà? ¿Quines noves portes? Senyor, hi hà cartes del príncep Hamlet: aques-

ta és per Vostra Magestat, y aquesta per la Reyna.

CLAU. ¡D'Hamlet! ¿Quí les ha portades?
 MIS. Senyor, uns mariners, segóns diuen; jo no-ls he vists. Fóren-me donades per Claudi, qui va rebre-les de mans del portador.

CLAU. Laertes, bé ohiras què diuen. (Al MISSATGER.) Pots anar-te-n. (Se-n va lo MISSATGER.)

(Llig.) «*Alt y poderós Senyor: faig-vos sabedor com m'han dexat boy nuu a vostre reyalme. Demà sollicitaré permis per presentar-me davant la vostra reyal persóna, y a-les-hores, mijançant vostre perdó, us referiré la causa del meu inesperat y encare més estrany retorn.*

HAMLET.»

(Ab marcada sorpresa.) ¿Què significa axò? ¿Seran tornats també tots los altres, o hi hà algun embahucament, o és pot-ser tot falsia?

LAER. ¿Ne conexeu la lletra?

CLAU. Si, és d'Hamlet... (Repassant ab atenció la carta.) *¡Boy nuu!*... y en aquesta esmena que hi hà ací, diu: *tot sol...* ¿Pots tu aclarir-me aqueix misteri?

LAER. No hi caych, senyor. Mas dexèu-lo venir. S'inflama mon cor ab la idea de podèr jo viure y dir-li a les barbes: *¡Mira, aqueixa és la teua obra!*

CLAU. Com axò sia cert... (emperò ¿còm pot fer-se? y per altra part, ¿quina altra cosa podrà ésser?)... ¿Vols tu dexar-te guiar per mi?

LAER. Certament, senyor, ab tal que no m'encaminèu imperiosament a la pau.

CLAU. A la teua propria pau. Si ell se troba are de tornada, per havèr prèns una direcció distincta, y defuig d'empendre novament tal viatge, li armaré un parany, ja madurat dins la meua pensa, en lo qual caurà sèns dupte. Aquesta mort no despertarà lo més lléu oreig d'acusació; la seua

propria mare no hi veurà malícia, prenent la cosa com a un fèt casual.

LAER. Senyor, aparellat estich a quant vullau manar-me, y ab major voluntat encare si disposaveu aqueixa traça de manéra que jo-metéix ne fós l'instrument.

CLAU. Tot va prou bé. D'ençà del teu viatge s'és parlat molt de tu, davant Hamlet, ab motiu d'una aptesa en la qual, segóns pública veu, tu excedes sobremanéra. Ninguna altra de les que téns no muguéren tant la seua enveja com aquesta sola, qui, a parèr meu, ocupa lo darrer lloch.

LAER. ¿Quína aptesa és aqueixa, senyor?

CLAU. Un simple ornament en lo capell de la joventut, emperò, no obstant, necessari, posat que axí escauen al jovent les frèvols y rialleres gales, que vesteix, com a la velledat los seus folres de pélls y robes fósques, tan beneficioses a la salut com a la grevitat... Fà cosa de dos meses que estigué ací un cavaller de Normandia... Jo-metéix he vist los Franceses, he guerreat contra élls, y són, per cert, excelents genets; emperò aytal cavaller bé éra en açò una meravella. Donchs feya executar al seu corser tan mirables moviments, que semblava talment formar un sol còs ab lo brau animal y participar a miges de sa naturalesa...

LAER. ¿Dihèu que éra Normandí?

CLAU. Normandí éra.

LAER. Ben segur que éra Lamond.

CLAU. Ell-metéix.

LAER. Prou que-l conech. Es certament lo joyell y lo principal ornament de tota sa nació.

CLAU. Ell fòu qui, parlant de tu públicament, se desfeya en llohances de la teua inteligencia y destresa en la esgrima, y molt particularment en

jogar lo floret, tant que fins va esclamar que fóra un singular espectacle lo veure-t lluytar ab un altre d'igual mèrit. Los esgrimidors del seu pahis (jurava éll) no teníen colp, parada ni ull al posar-te tu enfront d'ells. Amich méu, la declaració que féu lo cavaller va encéndre talment la enveja d'Hamlet, que aquest no feya sinó somniar y demanar lo teu prompte retórn, per mesurar-se ab tu en una escomesa. Donchs, trahent-ne partit...

LAER. ¿Quin partit ne caldrà traure, senyor.

CLAU. (Ab marcada transició) ¿Estimaves lo teu pare, Laertes, o bé ets axicom la imatge d'una dolor, un semblant sèns cor?

LAER. ¿Per qué m'ho preguntau?

CLAU. No és que jo vulla creure que no estimaves ton pare, sinó perçò com sé que la amor està sots-mesa al témps, y que lo témps esmorteix la seua ardor y ses guspíres, segòns m'ho fa veure la esperiència dels fèts. Hi hà en mig de la flama d'amor una mena de blè o cremalló qui acaba per afeblir-la: res no-s manté constantment en lo metèix grau de bonesa, puix aquesta, crexent fins a més no podèr, se mor en sa propria sobreria. Allò que-ns proposam fer, deuriem ferho en l'acte de volèr-ho, car semblant *volèr* cambia y comporta tantes minves y perllongaments quantes són les lléngues, les mans y circumstancies accidentals; y llavors aquell exorch desig és semblant a un sospir qui, exhalant prò-dich l'alè, causa dany en lloch de donar consol. Emperò toquem al viu de la ferida: Hamlet ja és tornat... ¿Quina acció faries tu per mostrar-te digne fill de ton pare, més ab fèts que no ab paraules?

LAER. Degollar-lo dins metèix de la esglesia.

CLAU. És cert que no deuría un homeyer trobar sagrat en ningun lloch, ni una justa venjança trobar obstacles. Emperò, benvolgut Leartes, si vols fer quant jo-t diré, tanca-t dins la teua cambra. En arribant Hamlet, sabrà que tu ets tornat: faré que-l volten algunes persónes qui, llohant ta aptesa, dónguen nova esplendor a les llohances que féu de tu lo Francès. Per fí, jo-us posaré abdós cara-a-cara, y farèm joquesques en favor d'un y altre. Ell, qui és confiat, generós en estrém y no gèns mal pensat, no-s mirarà los florets; y axí, avinentment o ab un xiquet d'astucia, podras triar una arma sèns botó, y (fent l'ullet) ab una esperta estocada pendre satisfacció de la mort del teu pare.

LAER. Axí ho faré, y a tal intent vull enverinar la meua espasa. Vaig comprar a un metjayre cert engüent axí mortifre, que no més banyant-ne un coltell, al fer sanch, ningun emplastre, per singular que sia, no pot salvar de la mort lo qui-n rebrà una trista esgarrinxada. Jo untaré ab aqueix verí la punta del meu acer, per que totjust tocant-ne lo Príncep, sia axò la seua mort.

CLAU. Pensèm-hi encare més, y suspesèm quina oportunitat, axí de témps com de mijans, pot conve-nir als nostres desigs; car, si la errèm y per alguna barroheria en la execució se-ns descòbre la traça, més valdría no havèr-la atemptada. Serà, donchs, convinent que aquest progécte vinga reforçat per un altre, del qual nos poguem valdre en lo cas de que lo primer esclatas a la prova. Un moment... espèra-t... Farèm una joquesca formal sóbre la vostra respectiva destresa... ¡Ah! Ja ho tinch. Entant que al bò de la brega us sentirèu acolorats y sedejants (procurant tu a aytal fí donar a les acomeses tota la

violència possible), jo li tindrè aparellada aposta, per la hora que ell demanarà beure, una còpa que, no-més posant-hi los llavis, si ell per ventura escapa a ta verinosa estocada, veurèm complert lo desig nostre... Emperò, ¡calla! ¿Quina remor serà aquexa?

(Veus dedins. Entra GERTRUDIS sanglotant.)

ESCENA VI

GERTRUDIS, CLAUDI y LAERTES

- CLAU. ¿Què hi hà de nou, estimada Reyna?
 GER. Una calamitat n'estalona una altra: tant de prop se succehexen. Laertes, ta germana s'és afogada.
 LAER. ¡Afogada! ¡Oh! ¿A. ón?
 GER. Inclinat sóbre un riheró, s'enlayra a sa espóna un sálzer, emmirallant-se en lo crestallí corrent son esblaymat fullatge. Allà s'encaminà Ofelia ridícolament engarlandada (1): enfilant-se per lo vincladiç ramatge, cuydant penjar-hi sa coróna boscana, una envejosa branca, coll-torçada, s'esquexà, cahent la infortunada ab sos arreus bosquerols dins lo riheró tot desfét en plors. Les

(1) En l'original prossegueix: *de ranóncles, ortigues, margaridoyes y aque-xes llargues flors porpories a les que los nostres luxurioses pastors donen un mal nom, emperò que les nostres castes donatelles ne diuen: «dits de mort»*. Se refereix a la *òrquis mascle*, de virtuts afrodisíaqes. Semblant circumstància, ensémps ab algunes espressions que Ofelia profereix en son desvari, indiquen que en la seua follia hi hà quelcom de mania eròtica, conseqüència probable de ses infortunades emors, segóns han suposat certs comentaristes. Nos ha induhit a traure-les de la relació, dexant-les ací anotades, l'intent d'ajudar, ab la brevitat, a la major impressió dramàtica en l'espectador.

robes, estufades y esteses, la sostinguéren per una estóna, semblant a una nimfa de les aygues, tot cantant élla antigues tonades, com a ignorant de sa propria dissort, o com a criada y nascuda en aquell element. Tal situació, emperò, no devía durar gayre: les vestidures, amarades per laabeurada, van interrompre aquelles dólces melodíes, amenant la malastruga fins al llotós pregón, trobant-hi una obscura mort.

LAER. ¡Ah, llas de mí! ¿Donchs s'és negada?

GER. Negada, si, negada.

LAER. Aturar vull mes llàgrimes, que ayga de sobres ja téns, pobre Ofelia; (sanglotant) emperò, ab tót, aquexa és una feblesa nostra, y la natura als seus costums s'aferra, per més que la valor s'envergonyesca. En acabat d'aquestes llàgrimes, no restarà en mi ningun rastre fembril ni de covart... Adéu-siau, senyors. Mes paraules de foch traurien flames si aquest barroher plor no les afogas. (Se n va.)

CLAU: Seguim-lo, Gertrudis. ¡Quant no-m calgué fer per mitigar sa ira! Molt me tém que aquest fét no la faça esclatar de nou. Convé seguir-lo.

(Se-n van.)

QUINT ACTE

ESCENA I (1)

Un fossar prop d'una església. Es al cap-vespre.

(Entren DOS FOSSERS ab axades, picots, etc., portant un d'ells un fanal encès a la mà)

- FOS. I ¿Y li donaran terra sagrada a aquella qui per son volèr cercà sa propria *salvació*?
- FOS. II Jo-t dich que si; y per tant, fés-li tot-seguit la fossa. Lo jutge ha fèt ja lo seu fèt, y ha ordenat que fós soterrada a la sagréra.
- FOS. I ¿Còm diable podrà fer-se, llevat de què-s fós negada en defensa propria?
- FOS. II Donchs axí ho han jutjat.
- FOS. I Deu havèr estat a grat-scient (2); no pot ésser altra cosa. Car aquesta és la questió: si jo m'a-fogue volenterosament, axò vol dir una acció, y tota acció consta de tres parts, que són: obrar, fer y executar: per tant (3), ella s'afogà a grat-scient.
- FOS. II Emperò escolta-m, compare cavador...
- FOS. I Déxa-m dir. Aquí hi hà la ayga: bé; y ací hi hà

(1) Pot suprimir-se, a la representació, aquesta escena jocosa, passant a la segónna, més propria del lloch y de la acció següent.

(2) *Se offendendo*, en l'original, çò és, tot ofenent sí meteix.

(3) *Argal*, en l'original, que és una corrupció del fosser, per *ergo*.

l'home: bé. Si l'home va cap a aquexa ayga y s'afoga, volènt-ho o sèns volèr, és per tal com se'n hi va. Para bé esment. Emperò si la ayga arriba fins a éll y l'afoga, llavors no-s néga éll-metéix: per tant (1), aquell qui no és culpable de sa propria mort, no s'escurça la vida propria.

FOS. II

Emperò ¿és axò de lley?

FOS. I

¡Ay, te fóll! jo ho crech. Es la lley segóns la enquésta féta dal jutge.

FOS. II

¿Vols que-t diga la veritat? Si no fós ella estada una dama noble no li haguéren donada terra sagrada.

FOS. I

¡Justal Tu hi has tocat. Y és ben bé de doldre que la gent granada tinga en aquest món més privilegis que no los altres cristians per afogar-se o per penjar-se con los plaurà... Anèm, anèm, axada méua. Lo cert és que no-s trobarien cavallers de més antiga noblesa que los hortelans, los cavadors y los fossers; tots élls seguexen l'ofici del nostre pare Adam.

FOS. II

¿Que éra cavaller?

FOS. I

Fóu lo primer qui tingué armes (2).

FOS. II

¿Què dius are? ¡si may no-n tingué!

FOS. I

¡Còm s'entén! ¿Que pot-ser éts herétge? ¿Còm enténs tu la Sagrada Escripura? La Escripura diu que Adam cavava: ¿còm podia ell cavar sèns braces, qui li feyen d'armes?... Vaig a fer-te una altra pregunta, y si no-m respons al cas, conféssa que éts un...

FOS. II

Tira avant.

FOS. I

¿Qui és lo qui construeix més sòlidament que lo mestre-de-cases, lo mestre-d'axa o lo fuster?

FOS. II

Lo qui fa la fôrca; car aquesta sobreviu a un miler dels seus estadants.

FOS. I

En bona fè que éts axerit. Ja fa bé la fôrca... Emperò ¿còm fa bé? Fa bé per aquells qui fan mal: essent axí que tu fas mal de dir que la fôrca és bastida més fortment que la esglesia, *ergo* la fôrca fóra bona per tu. ¡Aul tornèm-hi...

FOS. II

(Recapacitant.) ¿Qui és lo qui construeix més sòlidament que lo mestre-de-cases, lo mestre-d'axa o lo fuster?...

FOS. I

Axò és; diga-ho, y en paus.

FOS. II

¡Jo-t toch! Si que t'ho diré.

FOS. I

¡Apa! donchs.

FOS. II

(Après de rascar-se lo cap una estóna.) ¡Diable! No hi caych.

(Entren HAMLET y HORACI, restant a certa distancia.)

FOS. I

No vulles trencar-t'hi més lo cap, car l'ase reça-guer no exirà del seu pas ni a bastonades. Si una altra vegada t'ho pregunten, digues: *lo fossers*, car les cases que ell fa duraran fins al jórñ del judici... Au, vés a càl Janot, y porta-m una mesura d'ayga-ardent.

(Se-n va lo FOSSE II.)

(1) Lo metéix que l'anterior, podènt los actors molt bé suplir-lo, una y altra vegada, per *ergo*.

(2) *Arms*, en anglès, tant significa *armes* com *braces*; de ón ne resulta lo joch de paraules en l'original.

ESCENA II

HAMLET, HORACI y FOSSER I

FOS. I (Posant-se a cavar tot cantant.)

*En la meua joventut,
les fadrines festejava,
trobant ho jo ¡ay! prou dolç
per matar les estonades:
emperò, pèl meu profit,
convinent ¡oh! no-m semblava.*

HAM. ¡Poch sentiment del seu ofici tindrà aqueix home, qui canta, tot cavant una fossa!

HOR. Ja hi està avesat per lo costum.

HAM. Sèmpre és lo metèix: la mà qui poch treballa té lo tacte més delicat.

FOS. I (Canta.)

*Mas are la velledat,
m'ha clavat demunt les grapes;
veig-me colgat sòta terra,
com a cosa rebujable.*

(Llança un cap-de-mort.)

HAM. Aquest cap tenia abans llènga y podia cantar. Còm lo rebot aqueix bergant per terra! Altretant faria ab lo queix qui seryí a Caim per cometre lo primer homicidi. Podria ésser que axò que aquest ase remena fós la tèsta d'un intrigant, qui ab ses manyes pretenia enganyar Déu. ¿No és veritat?...

HOR. Bé podria fer-se, senyor.

HAM. O la d'un cortesà, qui sabia dir: *¡Tinga molt bon die, bewvolgudíssim senyor! ¿Còm està, mon amable, senyor?...* Era aqueix pot-ser monse-

nyor Un Tal, qui-s desfeya en llahors del cavall del senyor Qual, con portava de cap de demanar-lo-hi... ¿no és axò?

HOR. Segurament, senyor.

HAM. ¡Prou que és axí! Y are està en podèr de la senyora de Verme, desenquexat y aporreat de la closca ab la axada d'un fosser. Vet ací un bell mudament, si nosaltres tinguéssim prou ulls per veure-l. ¿Tant va costar la formació d'aquesta ossa, no-més que per jugar-hi a bòtxes? La meua s'escroxeix de pensar-hi.

FOS. I (Canta.)

*Una axada y un picot,
y un llençol ¡ah! per mortalla,
y un clot en terra cavat;
res més al hoste no manca.*

(Llança un altre cap-de-mort.)

HAM. Encare un altre. ¿Qui sap si aquest és lo crani d'un advocat? ¿On són are les seues artimanyes y enganyifes, los seus plèts, les seues sotilexes y cabories? ¿Còm are permet que aqueix brètol, ab sa fangósa pala no li déix un os sencer, sèns moure-li plèt per son acte agressiu?... ¡Ah! Aquest pot-ser méntre visqué era un gran comprador de terres, carregat d'escriptures, hipoteques, fiances y drets de recòbre. ¿Serà pot-ser la fi de les seues fins lo tenir sa fina clepsa rublerta de finíssim llót? Tots los títols de propietat de les seues terres tot-just cabrien en aquesta caxa. ¡Oh! y son herèu tampoch no-n tindrà més, ¿veritat?

HOR. Ni un borralló més, senyor.

HAM. Dignes-me: ¿lo pergami no-l fan ab péll de moltó?

HOR. Certament, senyor; y també ab péll de vedéll.

HAM. Donchs tan babaus y tabólls com los moltons y

los vedells són los qui funden llur seguretat en un troç de la dita péll. Vaig a parlar ab aqueix home... ¿De qui és la fossa aquexa, mestre?

FOS. I Méua, senyor. (Canta.)

*Y un clot en terra cavat;
res més al hoste no manca.*

HAM. Si; ja ho crech que és téua, posat que hi ets dins (1). Emperò aquexa fossa és per un mort, y no per un viu; per tant, tu ménts.

FOS. I Aquexa mentida si que és viva, senyor, y are s'escapa de nou, anant de mi a vós.

HAM. ¿Per quin home estas cavant aquexa fossa?

FOS. I Per ningun home, senyor.

HAM. Bé ¿per quina dona?

FOS. I Tampoch no és per ninguna dona.

HAM. Donchs ¿qui és que hi ténen de soterrar?

FOS. I Una qui *fou* dona, emperò va morir-se. Déu la haja perdonada.

HAM. (A HORACI.) ¡No té pel de tòix lo molt astut! Li haurèm de parlar mesurant les paraules ab un compas, o altrament nos esclafa ab un equívoch. ¡Per Déu! D'uns tres anys ençà que ho tinch ben observat, Horaci: lo nostre segle va refinant-se a tal estrém, que la punta del peu del rústech ja arriba quasi a estalonar lo cortesà... (A FOSSEI.) ¿Fà gayré témps que ets fosser?

FOS. I De tants de dies com té l'any, vaig començar aquest ofici lo jòrn que nostre difunt rey Hamlet va vèncer Fortimbras.

HAM. ¿Quant de témps farà d'axó?

(1) En l'original, replica lo Fosse: *Vós n'estau fora, senyor, y per tant no és vostra. En quant a mi, no hi estich jahent, y no obstant és méua.* Respon-li Hamlet: *Tu ménts al dir que aquexa fossa és téua, trobant-hi dins...* Lo joch de paraules que resulta del verb *to lie* (*estar, jaure, y també mentir*) és intraduble.

FOS. I ¿Y encare no ho sabèu? Si no hi hà beneyt qui no ho sapia: fou axò lo metéix die en què nasqué lo jóve Hamlet... lo qui éra boig y trame-téren-lo a Anglaterra.

HAM. ¿De bò, de bò? ¿Y per què van trametre-l a Anglaterra?

FOS. I Donchs perçò que éra boig: allà recobrarà lo seny; y si no-l recobra, poch li fa a aquella terra.

HAM. ¿Y axò?

FOS. I Car ningú no-n farà cabal: tots són allà tan boigs com éll.

HAM. ¿Y còm fou que-s trastocà?

FOS. I D'una manera molt estranya, segóns diuen.

HAM. ¿Emperò de quina manera?

FOS. I ¡Guay! perden lo seny.

HAM. ¿Y què n'hi donà lloch? (Senyalant-se lo front ab lo dit.)

FOS. I En aquest lloch (1) metéix de Denamarca, a ón, com deya, jo só estat enterra-morts, de xich y de gran, bé trenta anys.

HAM. ¿Quant de témps pot estar un home soterrat sèns corrompre-s?

FOS. I A dir la veritat, si no està podrit ans de morir-se (posat que tot sovint tenim còsses (2) que, per gitar-los a la fossa, ún no sap per ón agafar-los), vindrà a durar uns vuyt o nou anys: un pelayre, ben segur que-us durarà nou anys.

HAM. ¿Y per què dura éll més que un altre?

FOS. I ¡Te fóll! Es que té lo cuyr talment adobat, per mor del ofici, que resisteix força témps la mullena: y la mullena, senyor méu, és la qui més prompte destrueix un cadavre, per fill de mare

(1) La veu anglesa *ground* del original, tant significa *causa o motiu*, com *sol* o *lloch*. Hamlet l'aplica en lo primer sentit, y lo Fosse en lo segón.

(2) En l'original, *tenim molts cadavres plens de gèlich*.

que sia... Ací teniu una calavéra (aplegant-la d'en terra) qui és romasa sóta terra vint-y-tres anys.

HAM.

¿De qui éra?

FOS. I

D'un fill de mare més boig... ¿De qui diríeu?

HAM.

¿Còm puch jo sabèr-ho?

FOS. I

¡Mala pésta tinga per boig trapélla! Una vegada gità-m pèl cap una ampólla de ví del Rhin... Donchs, senyor méu, aquesta metéxa calavéra que vehèu és la calavéra de Yòrik, lo joglar del Rey.

HAM.

(Ab viva sorpresa.) ¿Aquexa?

FOS. I

Aquesta metéxa.

HAM.

Déxa que la veja. (Prèn lo cap-de-mort.) ¡Ah, pobre Yòrik...! Jo-l coneguí, Horaci: éra un gojat infidament graciós y d'una fantasia meravellosa. Mil voltes me portà a coll, y are... lo veure-l me fa feredat, regirant-se-m lo ventrell. Ací penja-ven aquells llavis per mi petonejats no sé quantes vegades... ¿Què-s féren les teues platxeríes, los teus saltirons, tos cantars y sortides alegro-yes, qui solíen fer esclafir en riallades estant de sòbre-taula? ¿No-rés, ni un trist acudit tan solament per burlar-te de ton propri visatge?... ¡Còm! ¿tu romans ala-caygut y ab tan bella bóca badada? Vés-te-n, vés-te-n are al pentinador de la senyora, y digues-li que ja pot anar posant-se dos dits d'afeyt a la cara, que perçò vindrà forçósament a fer aquesta metéxa fatxa. Vejam si ab axò pots fer-la riure... Digues-me una cosa, Horaci.

HOR.

¿Quína, senyor?

HAM.

Creus tu que lo gran Alexandre faría, sóta terra, aquest metéix posat?

HOR.

Molt semblant, senyor.

HAM.

¿Y pudiría també axí? ¡Uix! (Gita lo cap-de-mort.)

HOR.

Del tót aximetéix.

HAM.

¡En quínes baxeses no havèm de raure, Horaci! ¿Per què no podria la imaginació seguir punt per randa les augustes despulles d'Alexandre fins a trobar-les servint de tap a alguna bóta?

HOR.

Feyna hi hauría a esbrinar-ho.

HAM.

No, en bona fè, ni poca ni mólta. No cal sinó seguir lo tal personatge fins a aquell estrém, sèns caure en eczageracions qui perjudicarien la versemblança. Es com si diguésem: va morir Alexandre, fòu soterrat, se tornà póls; la póls és terra; de la terra és fét lo fanch... y ¿per què ab aqueix fanch no podríen fer un tap per un barril de cervesa?

Lo magestuós Cèsar (1), mort y transformat en fanch, — pogué tapar un forat per privar lo bataréll del cérc: — joh! que aquexa argila, qui tenia lo món sebolit en la temor, — tingués de servir d'adòb a una tapia per resgordar de les ratxades del ivern!

Emperò ¡silenci! Apartèm-nos... Ací vé lo Rey... (éntra un séquit funerari) y la Reyna y la córt. ¿A qui acompanyaran? ¡Y ab un cerimonial axí defici-ent! (2) Axò diu ben clar de que lo difunt, al qual seguexen, s'és donada mort per sa propria mà... Y éra persóna de calitat... Recollim-nos un moment y esperèm. (S'arreconen HAMLET y HORACI.)

(1) Les següents ratlles de cursiva, que poden suprimir-se a la representació, les escrigué Shakspeare en vers. Suposen alguns que són d'un romang antich, que Hamlet recitaria de memoria.

(2) Semblant expressió podria ésser proferida per no veure en lo mortuori qui s'atansa alguna creu o seguici de sacerdots, axicom dóna-ho a entén-dre la escena següent.

ESCENA III

Retirats a una part HAMLET, HORACI y los FOSSERS, als acorts d'una sonada fúnebre, y al sò d'una campana tocant a morts, éntren a pas de professó alguns escolanets y un sacerdot (1) ab lo còs d'OFELIA, vestit de blanch y coronat de flors, portat en una civèra per quatre homens. Segueix lo còs LAERTES, de dol rigorós; després CLAUDI, GERTRUDIS ab lo seu seguici, guardes, patges portant atxes, etc.

HAM. (A HORACI ab veu baxa.) Aquell és Laertes, un jóve de gran noblesa. Observèm.

LAER. (Als FOSSERS) Podèu colgar-la en terra (posen lo còs a la fossa), y que de son bell y virginal còs ne bróllen flayrants violetes! Bé serà ma germana un àngel benfactor allà en lo cel.

HAM. (A part.) ¡Còm!... ¡La gentil Ofelia!

GER. (Espargint flors demunt lo còs, y ab veu sanglotant.) Síen aquestes flors gala a la teua suau galanor. ¡Adéu!... ¡Adéu!... Per muller del meu Hamlet jo-t volia. Pensava, dólça amiga, ab semblants flors paramentar ton llit de núvia, y no espargir-les demunt la teua fossa. (Esclata en plor)

LAER. (Ab eczaltació) ¡Oh! ¡Que un triple flagell cayga, deu voltes triplicat, demunt lo cap malehit d'a-

(1) Pot suprimir-se aquest, puix no fa sinó de figura decorativa, y perquè que, al començar la escena, no té més que una curta relació ón declara que lo mortuori s'és fét ab tota la solemnitat que li éra permesa, y que profanarien los ritus funeraris cantant un *requiem* e implorant per Ofelia lo repos etern, per ésser la seua mort sospitosa. La qual cosa fa que Laertes li diga: *Y a tu, clergue brutal, faig te sabèr que ma germana serà un àngel benfactor, méntre que tu estaras braholant baix al pregón.* No sabèm, après de semblants paraules, quin paper podria fer lo dit clergue en la escena, car en la obra no diu ni una paraula més.

quell qui ab son inich procehir fòu causa d'arraçar-te ton excels enteniment!... (Als FOSSERS.) No... no la cobriu de terra encare; esperau-vos fins a havèr-la jo abraçada una altra volta. (Salta dins la fossa, y abraça lo cadavre.) Gitau are terra y més terra demunt lo viu y la difunta fins a convertir aquest plà en un munt més alterós que lo gigantesch Pelió o que los celestials altismes del blavench Olimp.

HAM. (Fent-se en avant.) ¡Quí és aqueix qui-s dol ab tan emfàtiques paraules, semblant que conjuras los vagaroses astres, obligant-los a deturar llur còrs per escoltar-lo, ferits d'ensopiment? Ací-m teniu, jo som Hamlet lo danès. (S'abalança vers la fossa.)

LAER. ¡Que lo diable se-n duga la teua ànima! (Aferrant HAMLET per lo coll.)

HAM. Mala manéra de resar. Trau-me aquèts teus dits del coll, car si bé no só irós ni abrivat, hi hà en mi quelcom de perillós, que-t convé gordar-te-n. Trau aquexa mà. (Abdós s'abrahónen.)

CLAU. Descompartiu-los.

GER. ¡Hamlet! ¡Hamlet!

TOTS ¡Senyors!

(Alguns del acompanyament descompartexen abdós adversaris exint aquests de la fossa.)

HOR. Sosseguèu-vos, car Príncep.

HAM. ¡Còm! Jo vull per aytal causa ab éll bregar fins que mes parpélles dexaran de moure-s.

GER. ¡Quína causa, fill meu?

HAM. Jo amava Ofelia: coranta mil germans que ella tingués, ab tota llur amor plegada, no podrien sobrepujar a la méua (1). (A LAERTES, ab eczaltació)

(1) Semblant frasa pot aximetéix traduhir-se: no podrien igualar a la amor excelsa d'Hamlet.

- crexent) Dignes: ¿què estas disposat a fer per élla?
- CLAU. ¡Oh! Està desvariejant, Laertes.
- GER. Per amor de Déu, déxa-l estar.
- HAM. ¡Ira de bet! Dignes-me què penses fer: ¿vols plorar? ¿vols debatre? ¿vols privar-te d'aliment? ¿vols trocejar-te? ¿vols sadollar-te de vinagre o devorar un cocodrill (1)? Donchs també jo ho faré. ¿Ets vingut ací a ploriquejar, o a provocar-me llançant-te dins la tómba d'Ofelia? Fés-te soterrar viu ab élla, que altretant ne faré jo; y puix tant baladroneges parlant de montanyes, déxa que-ns cólguen ab innombrables mojudes de terra, fins que lo sol que ocupèm arribas a torrar lo seu cim al en la regiò ardent, y a costat seu romanga lo munt Ossa axí diminut com una verrugal ¡Si tant vols baladrejar, tant com tu cridaré jo!
- GER. Axò és pur desvari, y prompte li-n hauran passat los eféctes; després, semblant a la manyaga colóma con veu los seus daurats petitons tot-just nats, restarà mut y aclaparat.
- HAM. Escoltau-me, cavaller: ¿quines rahons vos mouen per tractar-me axí? Jo sémpré us he estimat: emperò tant se val, car, per més que Hèrcules faça de tot son podèr, *lo gat miolarà, mas la victoria serà pèl cà* (2). (Se-n va.)
- CLAU. Segueix-lo, Horaci; jo de cor te-n prégue. (Se-n va HORACI.) — (A LAERTES.) Conforta ta paciència ab la nostra conversa d'ahir nit. Anèm are-metéix a enllestir lo nostre afer. Estimada Gertrudis, feu vigilar vostre fill. Aquexa tómba tindrà un

(1) Alusió a la qualitat de ploraner que atribueixen al dit animal.

(2) Aquest proverbí anglès també por traduhir-se axí: *no tótes les pagues cau en per Sant-Joan, que algunes ne cau en entre any.*

monument de vivent memoria. (Apart.) Ben prompte veurèm arribar hores més sossegades: entretant nos convé procehir ab paciència.

(Se-n van.) (1)

ESCENA IV

Una sala del castell.

HAMLET y HORACI

- HAM. (Amostrant uns plechs.) Prou n'hi hà d'aquest, amich méu. Vejam are l'altre. ¿Ja téns presents totes les circumstancies?
- HOR. Feu-me-n memoria, benvolgut senyor.
- HAM. Donchs sapies, amich, com entrà en mon cor tal batalla, que no-m dexava agafà lo son; jo-m sentía pijor que lo delinqüent posat al cep. Una temeritat... Y sia aquesta benehida; donchs bò és sabèr que nostra indiscreció devegades nos fa un bon servey, la hora que-s desbaraten los nostres més ben rumiats progéctes: y axò deu ensenyar-nos que hi hà una divinitat qui les nostres accions encamina, de qual-se-vol manéra que les posèm per obra.
- HOR. Axí és en veritat.
- HAM. Jaquí, donchs, mon camarot, mal abrigat ab mon tabart de mariner, y caminant a les palpen-

(1) Ací l'actor anglès Mr. Tree ha presentat, a la fi de la escena, alguna variació. Aprés de restar la escena fosca y del tót deserta, al ressó del orgue de la esglesia, apareix Hamlet abrigat ab son mantéll fins als ulls, y fent-se en avant a pleret, com si temés d'ésser descobert, arriba fins a la tómba d'Ofelia, y allà l'infortunat Príncep, esclatant en sa dolor, cau de genollons demunt la sepultura de sa estimada. (F. Rovinilla.)

tes, en mig de la fósca, vaig anar llà ón éren los meus companys de viatge. Me desixch del meu propòsit, agafant d'amagat llurs papers, y me-n tórne a la meua cambra. Fent-me los meus recels oblidar tota consideració, tinguí la gosadía d'obrir lo llur cabdal despatx, y vaig trobarhi, amiçh Horaci, ¡oh briconada regia! una orde terminant, entremesclada ab moltes y diverses rahons atanyents a la tranquil·tat de Denamarca y adhuc d'Anglaterra, ¡oh! y pintant mil temors y mals averanys si continuava jo vivint; una orde, com dich, de que, tantost llegida la comunicació, s'ens perdre un moment ni tan sols deturar-se a esmolar lo trémp de la destal, que-m tallassen lo cap.

HOR. ¿Es possible?

HAM. Ací està la orde: podras llegir-la més d'espai. Emperò ¿vols sabèr còm vaig compoundre-m'ho?

HOR. Si, digau-m'ho.

HAM. Vehent que per tots indrets m'armaven traydors parany, y donant lo meu cervéll començament a la péça abans de concebre-n lo pròlech, vaig asseure-m, inventí un nou despatx, y l'escriguí ab la major cura possible. Jo m'havía cregut (com axí ho creuen los nostres homens d'Estat) que éra una baxesa escriure ab pulcritut, y fins vaig procurar un témps fer mala lletra; emperò, amiçh meu, en tal ocasió feu-me un excelent servey. ¿Vols sabèr què vaig escriure-hi?

HOR. Si, bon senyor méu.

HAM. Una instant súplica del Rey al d'Anglaterra, ón hi esplanava que, essent aquesta sa obedient feudataria y divent florir, axicom la palmera, llur mutual afecció, y convenint que la pau, sém·pre coronada d'espigues, mantingués ben unides llurs amistats... y axí per l'estil moltes al-

tres rahons de més pès, que no-l podria portar una adzembra; li demanava, per fí, que vista que fós aquella carta, s'ens més deliberació gran ni petita, fés donar soptada mort als portadors, s'ens donar-los ni témps per confessar llur delict.

HOR. ¿Y còm segellareu la carta?

HAM. Encare per un volèr del cel. Tenía jo l'anéll del meu pare, qui és la reproducció del segéll de Denamarca. Vaig cloure lo plech en igual fórma que l'anterior, hi posí la endrèça, ab lo dit segéll, y vaig dexar-lo prudentment al seu lloch, s'ens que ningú s'adonas de la substitució de la criatura. L'endemà s'esdevingué nostre abor·datge, y quant ne succehí després ja ho saps.

HOR. Essent axí, Guillèm y Ricart van dret a la llur mort.

HAM. ¡Què hi farèm, amiçh! Ells metéixs prenguèren a cor aquexa comissió. No-m pésen a la consciència; lo llur aperduament prové de llurs oficiosas manyes. Es molt perillós al sotsmès posar-se entre les puntes de les espases entant que dos poderoses enemichs debaten.

HOR. Emperò, senyor ¡quín Rey tenim!

HAM. ¿No trobes que, essent éll qui assassinà lo Rey pare méu y prostituí la meua mare, qui s'interposà furtivament entre lo vot popular y los meus drets y esperances, y cuydà pescar la meua propia vida, valènt-se de tals traydoríes; no-t sembla que pésa demunt méu un gros càrrech? ¿No és obrar en dreturera justicia castigant-lo ab aquest meu braç? ¿No és criminal dexar aquest cranch de la natura nostra apexar-se en noves malvestats?

HOR. Prompte deurà ell sabèr d'Anglaterra la reexida que hi haurà tingut la seua empresa.

HAM. Dins bréu termini serà; emperò l'entreval és

méu, y per llevar la vida d'un home n'hi hà prou ab un instant... Mas estich en estrém congoxós, amich Horaci, d'havèr faltat ab Laertes, oblidant-me de mi-metéix, puix que per la imatge de ma causa jo veig la pintura de la séua. Solicitaré sa afecció, encare que, parlant-te ab franquesa, les baladronades del seu sentiment féren-me sortir de tést.

HOR. ¡Callèu! ¿Qui vé per llà?

(Entra ENRICH.)

ESCENA V

Los metéixs y ENRICH (1): després un GENTIL-HOM

- ENR. (Ab expressió afectada.) Sí ab mil felicitats tornada vostra Senyoria a Denamarca.
- HAM. (Estrafent ENRICH.) JO-US ne regracie humilment, senyor. (Apart a HORACI.) ¿Conexes tu aquest saltari (2)?
- HOR. No, estimat Príncep.
- HAM. Donchs te trobes en estat de gracia, car lo qui-l coneix bé està en pecat. Es senyor de moltes terres y molt fértils; y axicom un bestia sía senyor de bestiar, tindrà sa menjadora a la taula del Rey. Es un córb acabalat qui xarra com una calandria, emperò, com ja t'he dit, un gran propietari de féms.
- ENR. Molt amable senyor, si la vostra Senyoria tin-

(1) Aquest, qui en la obra té per nom *Osrick*, és un personatge çalamer, ab afectada cultura y elegancia.

(2) *Arlequí, manufacter o mósca-balba*. En l'original, *mósca d'ayga*.

gués un moment de lléure, jo li comunicaría una cosa de part de sa Magestat.

- HAM. Jo la acolliré, senyor, ab tota la sollicitud de la meua ànima... Mas, apliquèu vostre capèll al seu legítim ús, que és pèl cap.
- ENR. Jo-n rét infinides mercès a vostra Senyoria; fà molta calor.
- HAM. No, per cert; fa molt fret: lo vént és del Nort.
- ENR. Vérament, senyor, fa prou fret.
- HAM. No obstant, me sembla que fà una calor abrusadora y sofocant, o és que la meua témpra...
- ENR. ¡Oh! en estrém sofocant, senyor; lo témps és força xardorós, com si diguésem... no sé còm expressar-ho. Donchs, senyor, sa Magestat m'ha pregat que-us significas com ha fèt una important joguesca en favor vostra: veus- ací, senyor, de què-s tracta...
- HAM. Emperò suplich-vos que tingau present... (instant-lo a posar se lo capèll).
- ENR. No, en bona fè; és per comoditat... ben cert... Aquí està, senyor, acabat d'arribar, Laertes. Me podèu creure que és tot un cavaller, abundós en les més altes distincions, d'amable tracte y de noble continent. En veritat, y parlant sèns passió, que és la flor y nata de la cortesanía, car trobarèu en éll la suma de quantes perfeccions puguen demanar-se a un cavaller.
- HAM. La pintura que me-n feu, senyor méu, gèns no desmereix als vostres llavis, per més que-m creya que, al fer l'inventari de les seues virtuts, se pertorbaria la aritmètica de la memòria, y aquesta no faria sinó marrades, essent inapte a seguir tan velera nau. Emperò, dins la veritat del enaltiment, jo-l tinch per una persóna d'excelent esperit, y de tan singulars y extraordinaries qualitats naturals, que (per fer-ne una justa

comparança) no té parió sinó en son propri espill, y qui-s vulla que preténga imitar-lo, no-n serà sinó la ómbra y no-res més.

ENR. Vostra Senyoria parla d'éll ben infalliblement.

HAM. Emperò sapiam, cavaller, per què-ns enrogallam embolicant aquest gentil-hom en la conversa nostra?

ENR. ¿Còm dihèu, senyor...?

HOR. ¿No fóra millor que li parlasseu més clar? Jo crech, senyor, que no-us costaria gayre.

HAM. ¿A què vé are lo nomenament de tal cavaller?

ENR. ¿De Laertes?

HOR. (Apari a HAMLET.) Té ja buyda la bóssa; bé ha esmerçat totes les seues llampants paraules.

HAM. Del metéix.

ENR. Jo crech que no serèu ignorant de...

HAM. M'alegraria de que-m tinguésseu en tal concèpte, senyor; encare que, a dir veritat, si axí fós, la vostra opinió no-m fóra de gran profit... Bé, ¿y què més?

ENR. No serèu ignorant de la excelencia de Laertes...

HAM. No gosaré confessar-ho per temor d'acompararme en excelencia ab éll; car, per conèxer bé un home, és precis que ún conega sí-metéix.

ENR. Jo volia, senyor, significar sa excelencia en quant a les armes, posat que, segons pública veu, no te parió en sa destresa.

HAM. ¿Y quina arma és la séua?

ENR. Espasa y daga.

HAM. Aquexes són dues armes; emperò, tant se val.

ENR. Donchs lo Rey s'ha jogat ab éll sis cavalls berberischs, contra los quals Laertes ha aventurat sis espases y dagues franceses, ab llurs corresponents accessoris, tals com talabart, penjoys y endemés... Tres dels penjoys són d'un gust vé-

rament esquisit y d'una fantasía estremadament refinada.

HAM. (Recapacitant.) Dihèu que sis cavalls berberischs contra sis espases franceses ab llurs gorniments y tres penjoys de refinada fantasía: és aquesta la joguesca francesa contra la danesa. ¿Y per què s'aventura, segons dihèu, tot axò?

ENR. Lo Rey, senyor, s'ha jogat que en una dotzena de passades entre vós y Laertes, lo vostre adversari no-us avantatjaría en més de tres estocades; y Laertes s'ha jogat que-us tocaría de dótze colps los nou; y procehiriem tot-seguit a la prova, si vostra Altesa hi venia bé.

HAM. ¿Y si no m'hi venia?

ENR. Vull dir, senyor, si admetèu de pendre part com a contendent en la dita prova.

HAM. Cavaller, jo vaig a passejar-me per la sala; és aquesta per mi la hora d'esbargiment. Si axí plau a sa Magestat, que porten ací los florets, posat que hi consenta aquell gentil-hom, y mantenint-se lo Rey en son propòsit, jo li faré gonyar la joguesca, si puch; y si no puch, no n trauré sinó ma humiliació y algunes batzegades per tórna.

ENR. Es axí còm tinch de transmetre vostra resposta?

HAM. Confórme a tal sentit, cavaller; després, podèu abellir-la ab totes les flors que sien de vostre grat.

ENR. Jo recomane a vostra Senyoria los meus respectes.

HAM. Sémpre vostre, sémpre vostre. (Se-n va ENRICH.) Fa molt bé de recomanar-se sí-metéix; no hi hauria pas una altra llénga qui ho fés per éll.

HOR. Apar un roquerol qui-s posà a córrer ab lo cap encare ficat a la closca.

HAM. Y ans de mamar feya mil cerimonies y manya-

gues a les tetones. Axicom tants y tants d'altres de la metéxa nihada (per los quals bé repapieja aquest corromput segle), li és reexit d'adquirir no-més lo tò de la època y les parenceries del tracte de bona criança...: emperò ressemblen massa a la escuma, qui per més que, al surar, sobreïxca, ab una sola bufada un hom ne fa la prova, desfent-ne tot-seguit la broméra.

(Entra un GENTIL-HOM.)

GENT. Senyor, sa Magestat vos ha tramès un missatge ab lo jóve Enrich, qui, de tornada, li ha fèt assabèr que l'estaveu esperant en aquesta sala. Lo Rey are-m tramet per sabèr si persistiu en lluytar ab Laertes, o si-us volèu pendre més témps.

HAM. Jo no més tinch una paraula, y aquesta la sots-met a la voluntat del Rey. Si Laertes se mostra dispot, jo altretant, are-metèix o en qual-se-vol moment que sia, ab tal de trobar-me tan apte com al present.

GENT. Lo Rey y la Reyna ab l'acompanyament ja vénen dret ací.

HAM. En bona hora.

GENT. Desija la Reyna que, ans de començar la lluyta, tingau per Laertes algunes paraules d'afecció y bona amistat.

HAM. Bò és lo seu consell.

(Se'n va lo GENTIL-HOM.)

HOR. Tinch pòr de que perdreu la joguesca, senyor.

HAM. No ho crech pas axí. D'ençà que se-n anà éll a França, no he dexat d'exercitar-me, y estich en què li duré avantatge. Ab tót, no pots afigurarte quín pès tinch jo dins lo cor. Emperò no hi fà res.

HOR. No obstant, benvolgut senyor méu...

HAM. Una badomeria, no-més; emperò és com un presentiment malastruch qui pot-ser contorbaria una fémbra.

HOR. Si sentiü alguna repugnancia al cor, obehü-lo. Jo destorbaré que vinguen élls aci, dihent-los que-us trobau malalt.

HAM. No-res d'axò. Poch faç cabal d'astrugances: fins a la cayguda d'un moxó hi té sa part una providencia especial. Si és arribada la meua hora, no caldrà esperar-la; si ja no ha d'arribar, senyal de que és are; y si al present no m'és arribada, a despit de tót, ella vindrà. Tót consistèix en trobar-se un hom ben aparellat; y puix ningú no és senyor d'açò, que un die li caldrà jaquir, ¿què hi fà abandonar-ho més tart o d'hora?

ESCENA VI

Los metèixs, CLAUDI, GERTRUDIS, LAERTES, ab acompanyament de dames y cavallers: ENRICH y alguns patges ab florets. — Los patges paren una taula ab pitxers de ví, còpes, etc., con s'indicarà.

CLAU. Vine, Hamlet, vine, y estreny aquesta mà que jo-t presente (posant la mà de LAERTES en la d'HAMLET).

HAM. (A LAERTES.) Cavaller, si un tort vaig fer-vos, jo-us ne demane perdó: com a bon cavaller, perdõ-nèu-me. Bé sap tot-hom aci present, y vós-metèix ho haurèu ohit de sobres, quant lo meu seny atormentat no-s troba. Tot quant jo haja fèt qui pogués asprament ofendre vostra delicadesa, la vostra honor, lo vostre nom, jo dich ben alt en aquest lloch que fòu follia. ¿Pot Ham-

let ja may havèr ofès Laertes? No; no fôu Hamlet; car si Hamlet estava fora de sí, y, no essent ja éll-metéix, ofenia Laertes, no és Hamlet qui tal feya: Hamlet ho desaprova. ¿Quí va, donchs, ofendre-l? La seua oradura: y posat que axí sia, Hamlet figura en la part ofesa, essent l'enemich del malaventurat Hamlet la seua propria follía. Y axí, permetau que ma disculpa de tota damónsa intenció, davant aquests testimonis, m'absolga en la vostra molt generosa pensà, tal com si etgegant a-bell-ull ma ballesta hagués jo ferit mon germà propri.

LAER. Per satisfét jo-m dóne tocant al meu cor, qui és lo qui, en aquest cas, deuría agullonar-me a la venjança; emperò, en quant atany a la honor méua, no puch res prometre ni entrar en reconciliació, fins a tant que, esbrinat lo fét per ancians y virtuoses àrbitres, declaren élls que la meua honor està sèns màcula. Méntre axò esperam, jo accépte com a bona la amistat que m'oferiu, y-us promet de no trencar-la.

HAM. Jo admet de bon grat les rahons vostres, y vull desapassionadament pendre part en aquesta fraternal joguesca. (Als patges.) Donau-nos los florets, y en avant.

LAER. En avant, donchs: ún per mi.

HAM. Vindré a fer-vos de fulla de talch (1), Laertes; vostra aptesa lluhirà sóbre ma ignorancia com a estel resplendent en mig de la nit tenebrosa.

LAER. Vos burlau de mi, senyor.

HAM. No; per aquesta meua mà (2).

(1) Ací l'autor juga de la paraula *foil*, qui tant significa *fulla d'acer* o *florèl*, com *fulla de talch*, servint a donar major esplendor a la pedreria.

(2) Fôrma usual de jurament en tèmps del autor, equivalènt a *per aquesta mà pecadera*.

CLAU. Donau los florets, jóve Enrich... ¿Ja estas informat de la joguesca, fill Hamlet?

HAM. Molt bé, senyor, y certament que havèu jogat per la part més fluxa.

CLAU. No-n tinch pas pôr. Jo he vist esgrimir abdós, y ab tót que ell haurà gonyat després, tenim la diferencia a favor nostra.

LAER. (Mirant-se un dels florets que ENRICH li presenta.) Es aquest molt pesant. Donau-me n un altre.

HAM. (Agafant-ne ún al etzar.) Aquest m'està bé... ¿Ténen tóts igual llargada?

ENR. Sí, bon senyor méu.

(HAMLET y LAERTES se posen en guarda.)

CLAU. (Als patges.) Posau los pitxers de ví demunt la taula. Si Hamlet dóna lo primer o segon colp de floret, o bé-s revenja tornant lo colp a la tercera acomesa, que despren tota la artilleria de les tórres; lo Rey beurà a la salut d'Hamlet, y dins la cópa, en penyora d'unió, gitarà una perla de més preu que no n'han portada en llur coróns los quatre darrers sobirans daneses. Vinguen les cópes, y que los tabals diguen als clarins, los clarins al artiller de les muralles, los canons al cel y lo cel a la terra: «Are lo Rey brinda a la salut d'Hamlet». (A HAMLET y LAERTES.) Començau. (A HORACI y ENRICH) Y vosaltres, jutges, feu l'ull atent.

HAM. En guarda, cavaller.

LAER. En guarda.

(Lluyten abdós.)

HAM. ¡Unal

LAER. No.

HAM. Que jutgen.

ENR. Una estocada, una estocada ben manífesta.

LAER. Sía. Tornèm-hi.

- CLAU. Aturau-vos. (Als patges.) Abocau-me per beure. (Beu, mentre sonen clarins, y tantost retruny l'espetch del canó.) Hamlet, aquesta perla és per tu (gitant-la dins una altra còpa); ací està a la salut teua. (Als patges.) Donau-li aquesta còpa.
- HAM. Vull jugar abans aquest pas. (A un dels patges.) Deixau-la ací prop una estóna. (A LAERTES.) ¡Endavant! (Continua la lluyta.) ¡Una altra estocada! ¿Què hi dihèu?
- LAER. Si, tocat; jo ho confesse.
- CLAU. (A GERTRUDIS.) Lo nostre fill gonyarà.
- GER. Se fadiga massa. Vine, Hamlet, prèn lo meu mocador y exuga-t lo front. La Reyna brinda a la teua bona fortuna, Hamlet. (Prèn una de les còpes que un patge li presenta.)
- HAM. Grans mercès, senyora.
- CLAU. No, no begau, Gertrudis.
- GER. ¡Oh! senyor, perdonau-me; jo tinch de beure. (Beu.)
- CLAU. (Apart.) ¡La còpa emmetzinada! ¡Ja és massa tart!
- (GERTRUDIS ofereix una de les còpes a HAMLET.)
- HAM. No encare, senyora; d'ací a un moment beuré.
- GER. Vine, fill méu, déxa-m exugar la suhor de ton rostre. (Li exuga lo front)
- LAER. (Apart a CLAUDI.) Senyor, are vaig a tocar-lo.
- CLAU. (A LAERTES.) No ho crech.
- LAER. (Apart.) Y no obstant, és gayre-bé contra ma consciencia.
- HAM. Anèm a la tercera, Laertes... Emperò ho prenèu per joch. Préch-vos d'acometre ab totes les vostres forces; me fa metlla que-m planyèu per tendre.
- LAER. ¿Axí ho crehèu?... Donchs en guarda.
- (Comencen novament la lluyta, y, après d'un colp duptós, diu ENRICH.)

- ENR. No res, ni d'una part ni d'altra.
- LAER. Aquesta per vós.
- (LAERTES fereix HAMLET; aquest, qui-s sènt ferit, acomet ab major vigoria, desarmant lo seu contrari, y après d'obligar-lo a canviar entre sí los acers, HAMLET fereix a-les-hores LAERTES.)
- LAER. (Apart.) ¡Estich perdut!
- CLAU. Estan massa enardits; descompartiu-los.
- HAM. No; un altre colp.
- (GERTRUDIS cau defallida.)
- ENR. Socorrèu la Reyna, allí. (Als dos contendents, que ENRICH y HORACI descompartexen ab dificultat.) ¡Deturau-vos!
- HOR. Sangonegen tots dós (A HAMLET) ¿Còm és estat, senyor?
- ENR. ¿Què és açò, Laertes? (Sostenint-lo entre los braços.)
- LAER. ¡Ah, llas! Com a una becada cayguda en lo llaç que jo-metéix vaig parar, Enrich, só justament mort ab ma propria traydoria.
- HAM. ¿Què té la Reyna?
- CLAU. S'és desmayada al veure-us sangonejar.
- GER. No, no... ¡La beguda, la beguda...! ¡Oh, mon estimat Hamlet, la beguda...! ¡Jo muyr... emmetzinada! (Cau morta.)
- HAM. ¡Oh infamia...! ¡Hola! Tancau les portes... ¡Als traydors! cercau-los.
- LAER. (Cahent en terra.) Vet-lo ací, Hamlet... Hamlet, tu éts mort... No hi hà al món medecina qui puga salvar-te: no téns ni mija hora de vida... En ta déstra està la arma traydora, ab sa aguda punta enverinada... la criminal intriga s'és tornada contra mi... Veus-me ací caygut per may més axecar-me... La teua mare està emmetzinada... Ja no puch més... Lo Rey, lo Rey és lo culpable.
- (Lo Rey cuyda fugir, emperò HAMLET lo detura.)

- HAM. ¡La punta del acer també enverinada! ¡Si donchs, verí, fés lo teu fét. (Fereix lo Rey.)
- TÓTS ¡Trahició! ¡Trahició!
- CLAU. ¡Oh! Defensèu-me encare, amichs méus: no estich sinó ferit.
- HAM. Prèn, tu, incestuós, fratricida, malehit rey de Denamarca. (Posant-li la cópa als llavis, y obligant-lo a beure.) Beu aquesta llecor fins a la darrera góta... ¿No hi hà ací la teua perla, ta penyora d'unió? Vés, donchs, a ajustar-te ab la meua mare. (Cau mort lo Rey.)
- LAER. Ha rebut lo castich que-s merexía. Aqueix beuratge, éll-metéix va aparellar-lo... Oblidèm-nos de tót, generós Hamlet. ¡Oh, no cayga sóbre téu la mort del meu pare ni la méua... ni sóbre méu... la téua! (Se mor.)
- HAM. ¡Que lo cel te-n absolga!... Jo-t seguesch... Só mort, Horaci... Reyna desventurada, ¡adéu...! Vosaltres qui, esgrogueits y tremoloses, aquest fatal pas mirau, muts testimonis d'aquesta escena terrible... Si jo témps tingués... (Una part dels circumstants l'acompanya, tot sostenint-lo.) La mort és un ferést ministre ineczorable qui no dóna allargues a la execució... ¡Ah! podria jo referir-vos... mas resignèm-nos... Jo muyr, Horaci. Tu, qui viuras, refereix la veritat de la meua causa, justifica-m als ulls d'aquells qui no n'estan ben informats.
- HOR. No-us cregau que jo visca. Més tinch ànima romana, que no danesa: encare hi hà ací algunes gótes de llecor. (Agafant la cópa emmetzinada.)
- HAM. (Tractant d'arrabagar-li la cópa de la mà.) Com a home que tu ét's, dóna-m aqueixa cópa... déxa-la anar... per Déu, jo te-n prégué. ¡Oh, bon amich Horaci, si axò roman ocult, quín nom més afrontós no dexaré après de ma mort! (HORACI li dóna la

- cópa, y HAMLET la rebat per terra.) Si may per may me reservares un lloch dins lo teu cor... viu per algun témps absent de felicitat, y alena penósament en aquest món aborrible per recomptar ma historia. (Sona al lluny una musica militar acompanyada d'una descàrrega.) ¿Quína bèlica remor és aqueixa?
- ENR. Lo jóve Fortimbras, qui tórna victoriós de Polónia, saluda ab aqueixa salva marcial los embaxadors d'Anglaterra.
- (Pausa. HAMLET, entre basques y congóxes, va defallint per moments, sostingut per HORACI. Va sentint-se la musica militar fins a la fi.)
- HAM. ¡Ah!... Jo defallesch, Horaci... Lo poderós verí esvaheix del tót mon esperit... No puch viure jo prou per sabèr noves d'Anglaterra... mas jo faç averanys de que la elecció recaurà en Fortimbras;... ma veu moribunda li otorga mon vot... Manífesta-li, donchs, ab tots los incidents, quant ha promogut... Per mi résta només... quietut eterna. (Cau mort.)
- HOR. Per fi, trenca-s un noble cor... ¡Adéu, benvolgut Príncep! ¡Chors d'àngels que t'acompanyen al celestial repos (1)!

TELÓ PAUSAT

(1) Ací segueix en l'original una escena curta entre Horaci, Fortimbras y un embaxador d'Anglaterra, acabant la obra ab una sonada fúnebre, mentre van conduint los cadavres, y després etgéguen una salva d'artillería.

Havèm suprimit la dita escena, però que la consideram tant o més inoportuna que la del quart acte, ón lo dit príncep de Noruega, Fortimbras, no hi té sinó mija dotzena de versos, ans d'anar a la conquesta de Polónia, y tórna-n are a la fi de la tragedia, sèns haver prèns en tota la acció d'aquesta ni la més petita part. No-res-menys que, cuydant nosaltres fer la obra representable, trobam més estètica la fi demunt proposada, essent tal com s'és verificada generalment en les representacions que n'havèm vistes fins are.